

dag frá degi

Jóhannes Enni, nevndarlimur í bókadeildini hjá lærarafelagnum:

— Vit hava ikki ráð at vera ov kritiskir, og mugu oysa út móti útlendska áganginum!

Bókadeild Føroya Lærarafelags hevur røtur sínar aftur til 1950. Tá fór felagið undir útgávuna av Mini jólabók, meðan bókadeildin sum soleiðis varð stovnað í 1956. Í tí fyrstu nevndini sótu Jákup Martin Kjeld, Chr. Høj og Niels W. Poulsen.

Teir báðir seinastu sita framvegis í nevndini, sum nú hevur eina starvsnevnd at taka sær av tí dagliga virkinum. Í starvsnevndini sita Steingrímur Niclasen, Theodor Hansen og Jóhannes Enni, sum í 1973 tók við eftir Svenning Tausen.

Bókadeild Føroya Lærarafelags gevur fyrst og fremst barnabókur út, men bókadeildin hevur eisini útgávuna av Barnablaðnum um hendi. Á hvørjum ári verður Min jólabók send út. Og nú er bókadeildin eisini farin undir útgávu av bókum til vaksnin.

At tað er trupult at fáast við bókaútgávu í Føroyum, hava tey flestu givið sær far um. Men hvussu verður útgávan skipað, verður nakar ávisur útgávupolitikkur ríkin, verður tørvurin ríkin, verður tørvurin á barnabókum nektaður ella er áhugurin kanska ov litil fyri teimum føroysku barnabókunum.

Hesar og fleiri spurningar hevur Sosialurin sett Jóhannesi Enni, lærara á Tveroyri, sum nýtir meginpartin av fríleikum sínum til barnabókaútgávu.

— Tørvurin á øllum bókum er stórur, men í dag er tørvurin allar størstur á ungdomsbókum. So at siga einki er givið út til børn í trettan ára aldri og upp eftir. Tað, sum vit tí kunnu gera, er at velja nakrar bókur út, finna nakrar umsetarar og geva teimum eina góða samýsing. Tað, sum hesi

eldru børnini í dag kunnu lesa, eru bókur, sum eru ætlaðar vaksnum, men tað er ikki tað rætta.

Soleiðis tekur Jóhannes Enni til orða í eini samrøðu við Sosialin um barnabókur og barnabókaútgávu.

Hann visir á, at ein av orsökunum til hesa støðuna er hon, at ov stórir

dentur hevur verið lagdur á útgávuna av bókum til tey heilt smáu, so hesi eru í dag væl fyrri.

— Hvørjar bókur leggur so bókadeildin størsta dentin á at geva út?

— Vit hava ikki vist nakað serligt frá okkum. Tað er bókatrot á øllum økjum — okkum tørvar jú bókur til børn á øllum aldri.

— Vit hava ikki valt at ganga nakra ávís leið, men vit prenta tó ikki øll handrit vit fáa. Summi handrit verða ov dýr at prenta. Tað eru t.d. bókur við ov nógvum litmyndum, sum eru ov dýrar at gera. Tær mugu koma í aðru syftu. Fyrst og fremst mugu vit hava meira av teksti.

— Hvørji krav seta tit innihaldsliga sum málsliga?

— Vit hava ikki sett nokur serlig krøv til sjálvt innihaldið. Eg haldi, at vit hava ikki ráð at vera ov kritiskir enn, sum málsstøðan er.

— Ágangurin er stórur uttan ifrá. Tað er ongantið innflutt so nógv av bókum og serliga bløðum sum nú, so vit noyðast at oysa nakað út aftur í móti tí útlendska av málsligum grundum.

— Viðvíkjandi tí málsliga hava vit lagt dent á eitt gott, natúrligt og lætt feroyskt mál, sum er bygt á talumálið — við øðrum orðum eitt livandi mál. Vit hava roynt at sloppið undan tí stívrna málinum og royna at fáa eitt smidligt mál — uttan at tað tó verður «pop-feroyskt».

— Tá tað ikki verða sett nokur serlig krøv til innihaldið, vil tað so siga, at alt tað, tit fáa hendur á, verður givið út?

— Ja, vit útgeva tað mesta av tí, vit fáa. Men ofta gongur long tíð — fyra-fimm ár er ikki heilt óvanligt — frá tí at vit hava fingið handritið til bókina kemur út.

— Geva tit tað bara út, tí tað er feroyskt. Átti bókadeildin ikki at verið meiri vandin?

— Gaman í, at vit vóru meira vandnir, men eg kann bara vísa á, at allar tær virðislostu bókurnar, sum vit hava fingið umsettar og givið út, eru litið seldar. Eg kann taka bók-

ina Silas og Svarta Ryssan sum dømi (bókin er skrivað av Cecil Bødker og fekk m.a. virðislon frá Det Danske Akademi). Tað er eitt sindur hugstoytt, at slíkar bókur verða so litið seldar, tí uttan sølu livir einki forlag.

— Hvat heldur tú vera eina góða barnabók — og hvat liggur til grund fyrri áskoðan tinni?

— Tað er ringt at svara, hvørjar grundgevingar liggja aftanfyrri. Vanliga fatanin er, at ein bók skal vera spennandi og undirhaldandi, men tað skal meira til. Bókin skal vísa á nakað — góðar persónligar eiginleikar, hjálpssemi, trúskap, har vist verður á eina fyrimynd.

— Tað, sum børn lesa á bókasevnum, eru seriubókurnar við yvirmenniskjunum, sum loysa allar uppgávur nógv betur enn vaksið fólk. Tað er slíkur lesnaður, børn vilja hava, men hetta er avgjørt ikki tann rætta leiðin. Tó vil eg siga, at seriubókurnar ofta bert er ein loðarsteinur til aðrar og betri bókmentir.

— Samsvara bókurnar, sum tit geva út, við barnaandan í dag?

— Her finna vit tað størsta brekið við barnabókaútgávu — bókurnar víðgera sum oftast eina ov gamla tíð. Somuleiðis er við lesibókunum í skúlanum. Og hetta biður ofta í móti, men ikki bara, tí ein partur av barnunum dæmar altíð væl søguligt evnir. Men tað er avgjørt ov litið av aktuallum — tíðarhóskandi — bókum.

— Tað sær soleiðis út, at teir flestu av barnabókarithøvundunum skriva um síni egnu barnaár.

— Setur bókadeildin somu krøv til umsettar bókur, sum hon setur til bókur, sum eru skrivaðar á feroyskum. Kunnu allar treytir til eina bók ikki lukast, tá talan er um umsetingar?

— Vit royna sjálvandi at fjálga um tær feroysku nálar, sum koma undan. Tað er okkara skylda. So fáa vit at siggja, um nálar fara í jørðina aftur — ella ikki.

— Hverur onkur umsett eitt heilt handrit, kunnu

Áhugurin fyri bókum er vaksandi millum børnini

vit ikki vera so kritiskir, um málsligu dygdirnar annars eru í lagi.

— Hvi skrivar so at siga eingin fyrri 1978-børnum?

— Tað er ikki lætt at siga, men tað eru hóast alt komnar meiri tíðarhóskandi bókur seinastu árin. — Annars eru vit varnir við at biðja fólk um at umseta, tí tað er so trupult at fáa bókurnar út.

— Verða barnabókurnar nógv mikið lisnar?

— Sum forlags og skúlamáður kann eg ongantið halda, at tað verður nógv mikið selt og lisið. Men áhugurin er vaksandi.

— Er tað ikki møguligt at geva fleiri bókur út, tá tit hava so nógv handrit liggjandi (í lötuni hevur bókadeildin um 30 handrit liggjandi, tey flestu av hesum verða avgreidd til prentingar so við og við, blaðm.)?

— Tað er tað ikki vegna peningatrot. Hóast bókadeildin hevur fingið nógv-an studning úr landskassanum tey seinastu árin — yvir 200.000 kr. — munar tað litið, tí ein barnabók kostar í meðal einar 50—60.000 kr. at geva út. Tá er alt iroknað — prenting, innbinding og samýsing. Summar bókur eru tó nógv dýrari, so tað sigur seg sjálvt, at tað er avmarkað, hvussu nógv kann gevast út.

— Finst eingin betri og biligari loysn?

— Eitt sum manglar í Føroyum eru professionell forlagsfólk, sum kundu avgreitt handritini, gjørt lay-out og annars greitt úr

hondum alt tað bók-tekniska, gjørt sáttmálar o.s.fr. Tað er alt ov tungt og torført hjá okkum, sum hava annað starv dagliga, eisini at skula taka okkum av øllum hesum spurningum.

— Harafturat er eisini stórur tørvur á bókhandlunum í stórbýgdunum. Tað visir seg, at har bókhandlar koma, skapa teir áhuga fyri bókunum.

— Hvussu er so sölán skipað á bygdunum?

— Ein stórur partur av bókasøluini uttan fyrri Havnina, Klaksvíkuna og Skálafjørðin gongur gjøgnum skúlanar. Somuleiðis verður nógv selt við húsagönd. Húsasolan gevur best úrslit, men hon er ikki rætta mátin.

— Hvussu nógv verður selt av barnabókum árliga?

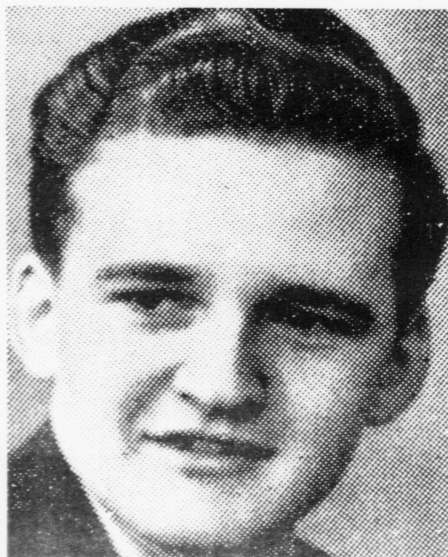
— Tað er sjálvandi ymskitt. Í fjór vórðu seldar góðar 13000 bókur, meðan 10.000 vórðu seldar árið fyrri. Tá er jólabókin tikin við.

— Hvør tekur sær av søluini?

— Bókamiðsolan, sum er ein sjálveigandi stovnur, hevur søluna um hendi og selir til bókhandlar og skúlar fyri ein vissan prosentpart.

— Er kostnaðurin á barnabókunum ikki ov høgur?

— Vit royna at fáa bókurnar so biligar sum møguligt — vit fáa ikki gjørt tað biligari, hóast kostnaðurin ofta tykist høgur, sigur Jóhannes Enni at enda í samrøðuni við Sosialin.

Jóhannes Enni: Vit hava í barnabókaútgávu roynt at sloppið undan tí stívrna málinum og royna at fáa eitt smidligt mál — uttan at tað tó verður «pop-feroyskt».